

Poštovani čitatelji!

U novom broju Podliska Mljekarskog lista pronađite detaljne informacije s nedavno održanog 19. savjetovanja uzgajivača goveda u Republici Hrvatskoj, koji je organizirala Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu u suradnji sa Središnjim savezom uzgajivača simentalškoga goveda i Savezom udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda, a pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i supokroviteljstvom Istarske županije. Dvjestotinjak se uzgajivača goveda, agronoma, tehnologa, veterinaru kao i predstavnika akademske zajednice, stručnih institucija, provedbenih tijela, pratećih industrija, okupilo na ovome tradicionalnom Savjetovanju uzgajivača goveda kako bi raspravljali o trenutnom stanju, aktualnim izazovima i trendovima sektora, te razmijenili iskustva, praktične savjete, konkretne primjere kao i najnovije spoznaje, sve u zajedničkom nastojanju nalaženja mogućih rješenja za stvaranje pretpostavki za učinkovitiju i konkurentniju domaću poljoprivrednu proizvodnju. Svakako su bila zanimljiva predavanja o kojima pišemo u nastavku, te ističemo kako su prezentacije sa Savjetovanja objavljene na mrežnim stranicama HAPIH-a.

Središnji dio programa prvoga dana savjetovanja bila je panel rasprava Stanje i mogućnosti razvoja govedarske proizvodnje, za koju je uvodno izlaganje održao prof.dr.sc. Zoran Grgić s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao odgovor na ključno pitanje - kako pomoći proizvođačima da budu što konkurentniji

u svojoj proizvodnji i opstanu na zajedničkom europskom tržištu, postavljeni su ambiciozni ciljevi do 2030. godine, ali i predložene izmjene zakona, pravilnika i programa pomoći.

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu organizirala je po prvi put ocjenjivanje kravljih sireva, koju je senzorski ocjenjivao panel stručnjaka s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s pridruženim ocjenjivačima iz HAPIH-a, a sve pod predsjedanjem prof.dr.sc. Samira Kalita. S ciljem promocije senzorske ocjene sireva uveden je znak, koji će proizvođači imati pravo koristiti na nagrađenim proizvodima. Znak odražava vrijednost proizvoda kroz zlatnu, srebrnu ili brončanu medalju, a vrijedi za godinu u kojoj je obavljeno ocjenjivanje. Nakon niza godina zabilježeno je povećanje otkupljenih količina mlijeka u odnosu na prethodnu godinu. Otkupljen je

378.681.241 kg kravljeg mlijeka, što čini povećanje od 0,5% u odnosu na 2023. godinu. Mlijeko je otkupljeno sa 2674 obiteljska gospodarstva i velikih farmi. Otkup mlijeka obavljalo je 27 otkupljivača mlijeka. Najveći udio u otkupu mlijeka u 2024. zabilježile su mljekara Dukat d.d. - 40,38% i mljekara Vindija d.d. - 33,65%. Najveće županije u proizvodnji mlijeka bile su Osječko-baranjska, u kojoj je isporučeno 36% od ukupno isporučenog mlijeka u 2024., zatim Bjelovarsko-bilogorska sa 14,7%, Koprivničko-križevačka 12% i Vukovarsko-srijemska županija sa 11,9% isporučenog mlijeka.

izv. prof. dr. sc. Krunoslav Karalić,
v. d. ravnatelja HAPIH-a

Impressum: Glavni i odgovorni urednik:
izv.prof.dr.sc. Krunoslav Karalić
Urednički odbor: Sara Mikrut Vunjak, dipl.iur.,
dr.sc. Zdenko Ivkić, Ivica Vranić, struč.spec.ing.agr.,
Davor Pašalić, dr.med.vet., dr.sc. Marija Špehar,
dr.sc. Dragan Solić,
Vatroslav Tissauer, dipl.ing.polj.univ.spec.oec.
Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu,
Vinkovačka cesta 63c, 31000 Osijek
MB: 2528614 | OIB: 35506269186,
IBAN: HR1210010051863000160

U ovom broju donosimo

- 2** 19. savjetovanje uzgajivača goveda u Republici Hrvatskoj
- 7** Proizvodnja i kvaliteta mlijeka u Republici Hrvatskoj u 2024. godini

19. Savjetovanje uzgajivača g

> Dr.sc. Dragan Solić

Centar za stočarstvo, drago.solic@hapih.hr

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH) u suradnji sa Središnjim savezom uzgajivača simentalškoga goveda (H.U.SIM.) i Savezom udruga hrvatskih uzgajivača holstein goveda (SUHUH), a pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i supokroviteljstvom Istarske županije, 4. i 5. ožujka 2024. u Poreču je organizirala 19. savjetovanje uzgajivača goveda u Republici Hrvatskoj. Dvjestotinjak se uzgajivača goveda, agronoma, tehnologa, veterinara kao i predstavnika akademske zajednice, stručnih institucija, provedbenih tijela, pratećih industrija, okupilo u Poreču na tradicionalnom Savjetovanju uzgajivača goveda u RH kako bi raspravljali o trenutnom stanju, aktualnim izazovima i trendovima sektora, te razmijenili iskustva, praktične savjete, konkretne primjere kao i najnovije spoznaje, sve u zajedničkom nastojanju nalaženja mogućih rješenja za stvaranje pretpostavki za učinkovitiju i konkurentniju domaću poljoprivrednu proizvodnju.

Pri otvaranju savjetovanja sudionike su pozdravili izv.prof.dr.sc. Krunoslav Karalić, v.d. ravnatelja HAPIH-a, predsjednik H.U.SIM.-a Damir Horvatić, predsjednik SUHUH-a dipl.ing Branko Kolak, dr.sc. Ezio Pinzan, pročelnik Uprave za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo Istarske županije, i dr.sc. Mato Čačić, v.d. ravnatelj Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Uvodni govornici osvrnuli su se na aktualno stanje sektora i mjere koje se poduzimaju u svrhu unapređenje proizvodnih pokazatelja.

Oslikavajući stanje sektora, izv.prof.dr.sc. Krunoslav Karalić, v.d. ravnatelja HAPIH-a, u uvodnoj je riječi naveo kako se posljednjih deset godina i na razini EU-a i u Hrvatskoj bilježi trend pada broja krava. Broj mliječnih krava na području EU-a manji je 10%, a proizvodnja mlijeka po kravi povećana je 20%. U istom razdoblju u Hrvatskoj je očito povećanje proizvodnje

mlijeka po kravi više od 40%, dok je smanjenje broja krava prisutno za nešto više od 50%. Ipak treba istaknuti činjenicu koja ohrabruje. Nakon niza godina zabilježeno je povećanje isporučenih, odnosno otkupljenih količina mlijeka za 0,5% u odnosu na prethodnu godinu, istaknuo je zaustavljanje negativnih trendova proizvodnje izv.prof.dr.sc. Karalić. Dodao je kako su otkupne cijene mlijeka u RH niže od prosječnih cijena u EU-u. S druge strane, prosječne referentne cijene goveđeg mesa u EU-u na najvišoj su razini u povijesti i svjedočimo kontinuiranom trendu rasta.

Predsjednik H.U.SIM.-a Damir Horvatić i predsjednik SUHUH-a Branko Kolak u svojim su uvodnim obraćanjima posebno istaknuli cijene mlijeka u aktualnoj situaciji s proizvodnjom mlijeka. Visina otkupne ci-

jene odredit će smjer u proizvodnji mlijeka u ovoj godini, a osobito ako želimo povećati otkup mlijeka u odnosu na prethodnu godinu. Pronalaženje načina za uvođenje potpore po ženskom grlu prije početka proizvodnje bio bi dobar početak novog pogleda na mliječni sektor.

“Ovo je najveći broj uzgajivača stoke koji je ikada bio u našoj županiji”, izrazio je zadovoljstvo skupom Ezio Pinzan, pročelnik Uprave za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo Istarske županije, ističući kako je u ovoj županiji poljoprivreda u sjeni turizma. “Mladi će se prije okušati u turizmu ili IT sektoru nego u poljoprivredi, a najmanje im je zanimljivo stočarstvo. Mi to pokušavamo promijeniti i ulažemo velike napore da održimo postojeći stočni fond”.

Goveda u Republici Hrvatskoj

Pozdravljajući prisutne u ime potpredsjednika Vlade i ministra poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, dr.sc. Mato Čačić, v.d. ravnatelja Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane, istaknuo je kako su posljednje četiri godine bile bremenite izazovima, od kovida 19 i potresa, do bedrenice i tržišnih poremećaja zbog rata u Ukrajini, iskazavši uvjerenje kako će dolazeće godine uz provođenje svih mjera biti razvojno razdoblje.

Aktualne teme i predavanja

U nastavku donosimo popis svih radova s kratkim osvrtom. Prezentacije sa Savjetovanja objavljene su na mrežnim stranicama HAPIH-a.

Dr.sc. Mato Čačić: Programi razvoja govedarstva

Ulaganja u ovaj sektor proizvodnje mlijeka proizlaze iz potreba podizanja konkurentnosti, tehnologije proizvodnje i uvjeta držanja goveda, prerade i trženja mlijeka i mliječnih proizvoda uza zadovoljenje visokih standarda zaštite okoliša i dobrobiti životinja, a s ciljem podizanja vrijednost govedarske proizvodnje za 20% do 2030. godine. Realizacijom Programa povećat će se populacija krava u proizvodnji mlijeka pa će ukupna proizvodnja mlijeka u Republici Hrvatskoj biti na razini od oko 600 milijuna litara kravljeg mlijeka do 2030. godine. Osim ulaganja u proizvodnju mlijeka, planiraju se mjere usmjerene u proizvodnju mesa, odnosno populaciju krava mesnih i kombiniranih pasmina s ciljanim rastom na više od 100.000 grla. Sukladno navedenim ciljevima, procjenjuje se kako će samodostatnost u proizvodnji govedeg mesa iznositi 74%. Za bolji pristup tržištu nužan je razvoj proizvodnih i prodajnih kanala u okviru proizvođačkih i sektorskih organizacija, koje treba osnažiti i promovirati.

Dr.sc. Zdenko Ivkić: Aktivnosti Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu u sektoru govedarstva

Tijekom prošle godine Hrvatskoj agenciji za poljoprivredu i hranu (HAPIH) obnovo je Certifikat kvalitete ICAR-a za

iduću petogodišnje razdoblje. Redoviti nadzor ICAR-ovih stručnjaka proveden je od 14. do 17. svibnja 2024., a program posjeta uključivao je detaljnu prezentaciju svake od certificiranih aktivnosti ali i posjet farmama. Kontrola mliječnosti, ocjena vanjštine, provedba genomske selekcije, plansko sparivanje nepristranim računalnim modelom samo su neke od aktivnosti u mliječnim stadima. Kod mesnih pasmina značajan je performanse testa bikova u field uvjetima. Kod izvornih pasmina (buša, istarsko govedo i slavonsko-srijemski podolac) važno mjesto zauzima plansko vođenje uzgoja, i to uvažavajući potrebu očuvanja genetske raznolikosti i sprečavanja uzgoja u srodstvu. HAPIH je ostvario status banke gena kao dio nacionalne mreže banki gena, a uvedena je i laboratorijska analitika s ciljem utvrđivanja DNA profila i potvrđivanja roditeljstva.

Pero Gnjiđić, dr.med.vet.: Efikasno hlađenje krava za povećanje produktivnosti i profitabilnosti proizvodnje mlijeka (predavanje pod pokroviteljstvom Sano Hrvatska)

Na temelju izmjerenih vrijednosti temperature vlage zraka izračunava se temperaturno-humidni indeks, prvenstveno kao mjera upozorenja nastanka toplinskog stresa. Negativni efekti toplinskog stresa iskazuju se kroz slabiju plodnost, smanjenu konzumaciju, smanjenu količinu proizvedenog mlijeka, snižen sadržaj

mliječne masti i proteina, oslabljen imunitet, povećan broj somatskih stanica. Core Cool sustav hlađenja krava reagira brzo i precizno kada se temperatura i vlažnost (THI) u staji znatnije promijene i na taj način proaktivno štiti krave od toplinskog stresa. Potpuno je automatiziran, a karakteriziraju ga varijabilna brzina rada ventilatora, snažno strujanje zraka, vrtložno kretanje struje zraka kombinirano s finim kapljicama vode, prilagođavanje učestalosti i duljine orošavanja životinja prema THI-u - evaporacija vode s površine kože pomaže hlađenju krvi u krvnim žilama ispod kože i time pomaže održavanju normalne tjelesne temperature

Prof.emer.dr.sc. Darko Grbeša: NIR analiza krmiva Hrvatske (predavanje pod pokroviteljstvom Patent Co.)

Kemijski sastav i hranjivost voluminoznih krmiva znatno više variraju nego potrebe krava pa ih treba često analizirati kako bismo sastavili potreban ujednačeni obroka kravama sličnih performansi. Sadržaj sirovog proteina u suhoj tvari silaža trava varira od 6 do 25,7%, a potrebe krava od 12 do 16,5%. Upravo su prijenosni NIR uređaji pogodni za jeftino i brzo određivanje promjenljivog sastava voluminoznih krmiva na farmi, čime se omogućuje istovremeno sastavljanje obroka primjerenog trenutnim potrebama krava, poboljšava iskorištenje hraniva, smanjenje onečišćenja i izbjegavanje probavnih i metaboličkih poremećaja. Statistička analiza pokazuje da su prosječni kemijski

sastav i hranjivost hrvatskih silaža kuku-ruza, trava, DTS i lucerne vrlo slični onima u razvijenim govedarskim zemljama, ali je znato veća varijabilnost što zahtijeva veći broj analiza i pokazuje velike razlike u kvaliteti između mliječnih farmi.

Prof.dr.sc. Goran Bačić: Metode prevencije pojave mastitisa na mliječnim farmama

Predstavljeni su rezultati Inomilk projekta u kojem je analizirano 7189 uzoraka iz pojedinačnih četvrti, od kojih je bilo 858 pozitivnih na nekog od bakterijskih uzročnika (12%). Zastupljene su bile Osječko-baranjska, Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Sisačko-moslavačka i Zagrebačka županija, što predstavlja reprezentativan uzorak kontinentalne Hrvatske. Iz njega se mogu izvući relevantni zaključci koji upozoravaju na važnost upravljanja proizvodnjom mlijeka, s posebnim naglaskom na poštivanje protokola higijene i dezinfekcije vimena prije mužnje i nakon mužnje. Važnost suhostaja i zasušivanje pomoću antibiotika još su uvijek zlatni standard u zaštiti zdravlja vimena. No nužnost smanjenja upotrebe antibiotika dovodi do nalaženja alternativnih mogućnosti. Primjena poletilenglikolskog ekstrakta (PEG) propolis upućuje na izvrstan potencijal kao moguća zamjena antibioticima u zaštiti od mastitisa.

Tomislav Kiš, dr.med.vet.: Uvjeti za stavljanje svježeg mesa na tržište

U mesnicama se može obavljati narezivanje mesa, a mljevenje mesa dopušteno je isključivo na zahtjev kupca. Ako se u mesnicama meso rasijeca, proizvodi mljeveno meso i mesni pripravci potrebno je ispuniti i sljedeće zahtjeve: prostorija ili odgovarajući prostor za uskladištenje sirovine, prostorija za pripremu proizvoda, prostor za uskladištenje materijala za pakiranje, prostor za pakiranje, prostor za skladištenje gotovih proizvoda, prikupljanje i čuvanje nusproizvoda životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi. Mljeveno meso i mesni pripravci odmah nakon proizvodnje moraju biti upakirani i stavljeni na tržište. Rasječeno meso treba upakirati u maloprodajna pakiranja u slučaju kada se prodaje drugom subjektu u poslovanju s hranom, a u mesnici ga je dopušteno kupcu nuditi kao neupakirano

i upakirano. U mesnicama se ne smije obavljati proizvodnja mesnih proizvoda.

Rodoljub Džakula, dr.med.vet. i Željko Jurkin, dipl.oec.: Povećanje proizvodnje mesa goveda - teladi

Broj krava u RH se smanjuje, a samim tim i biološka osnova za proizvodnju govedeg mesa. Uvoz mesa podmiruje potrebe domaćeg stanovništva kao i turističku potrošnju. Autori predlažu uvođenje trošarina na teletinu iz kojih bi se onda podupirala domaća proizvodnja mesa u iznosu od 400 eura po kravi kod koje je najveći razmak između dva teljenja 18 mjeseci. Postavljeni cilj je 200.000 krava u razdoblju do 2035. godine. Ističe se važnost postizanja šireg konsenzusa politike, struke i uzgajivača te uspostava proizvođačkih organizacija.

Prof.dr.sc. Pero Mijić: Utjecaj robotizirane mužnje na učinkovitost gospodarstva

Robotizirana mužnja omogućuje veći broj mužnji i veću proizvodnju mlijeka. Pozitivan je utjecaj na zdravlje vimena, nogu i veća je učinkovitost reprodukcije. Veći broj prikupljenih informacija omogućuje efikasnije upravljanje proizvodnjom mlijeka na gospodarstvu, što izravno utječe na veću profitabilnost. Robotizirana mužnja pridonosi većoj kvaliteti života farmera, osobito s gledišta raspolaganja slobodnim vremenom. Robotizirana mužnja može se koristiti kao izvrstan alat u razdoblju prije zasušenja krava, i to kroz smanjenje dopuštenih mužnji krava i njihovo korištenje. Robotizirana mužnja u kombinaciji s hranidbom koja je usklađena s kondicijom i proizvodnjom daje najbolje rezultate u proizvodnji mlijeka.

Dr.sc. Marija Špehar: Novosti u provedbi genomske selekcije simentalstva i holstein populacija goveda

Simentalska pasmina - Republika Hrvatska je 2013. pristupila u DAC sustav genomskog vrednovanja. Do veljače 2025. obavljena je genotipizacija i procjena gUVza 3312 grla (857 muških i 2455 ženskih) u DAC sustavu genomskog vrednovanja. RH je u 2023. potpisala sporazum o ulasku u DAC sustav genetskog/genomskog vrednovanja za svojstva mliječnosti i porijeklo, a 2024. u DAC sustav genetskog/genomskog vred-

novanja za genotipizaciju (i genomsko vrednovanje). U idućem razdoblju planira se priprema podataka mesnatosti (i/ili vanjštine) te uključivanje novih svojstava - zdravlje papaka, mastitis, poremećaji plodnosti.

Holstein pasmina - Do veljače 2024. - genotipizacija 775 ženske teladi i provedba zajedničkog genomskog testiranja s njemačkim partnerima. Tijekom studenoga 2024. dogovorena je suradnja sa Semexom i Viking Geneticsom, koji su postali partneri u provedbi genomskog vrednovanja ženskog dijela holstein populacije. Nakon dobivanje rezultata i analize genomskih UV svojstava uključenih u sustav genomskog vrednovanja za genotipiziranu žensku telad, provest će se odabir ženske teladi. Dobit će se i genotipovi koji će poslužiti za provedbu genomskih analiza.

Dr.sc. Christa Egger-Danner: Od standardizacije podataka zdravlja do procjene uzgojne vrijednosti - bitni elementi za poboljšanje zdravlja i dobrobiti životinja

Prikazan je sustav prikupljanja podataka vezanih uza zdravstveno stanje krava u Austriji. U sustav prikupljanja podataka uključene su veterinarske službe, organizacije koje provode kontrolu mliječnosti i sami uzgajivači. Prikupljaju se podaci o zdravlju vimena, podaci o problemima s teljenjem i nakon teljenja, te podaci o zdravlju papaka. U prikupljanju podataka organizacije koje provode kontrolu mliječnosti igraju važnu ulogu u edukaciji uzgajivača o načinima bilježenja traženih podataka, vodeći računa o sigurnosti i zaštiti pruženih podataka. Zdravlje kao jedna od komponenti dobrobiti postaje sve značajnije u govedarskoj proizvodnji, i to ne samo zbog proizvodnih rezultata već i zanimanja javnosti za način proizvodnje mlijeka i mesa.

Mateja Česi, mag.ing.agr.: Vizija razvoja uzgoja goveda simentalstva i holstein pasmine u RH

Središnji savez hrvatskih uzgajivača simentalstva goveda ovlaštena je uzgojna organizacija simentalca s izgrađenim prepoznatljivim međunarodnim statusom (fleckvieh u Hrvatskoj...). Savez ima pet zaposlenih i dva ureda (Sveti Ivan Žabno i Vrbovec). Vizija djelovanja saveza je kontinuirano razvijati sustav

uzgoja simentalke - fleckviah pasmine koji omogućuje svim članovima uzgoj najkvalitetnijih grla ravnopravno s matičnim uzgojima (DE/AT) - prava SELEKCIJA, jaki uzgoj/selekcija je temelj održivog razvoja OPG-a u svim proizvodnim sustavima: mlijeko-meso, krava-dojilja i krava-tele, koji omogućuje znatan dodatni prihod od vrijednosti rasplodnih grla i motivira nove generacije uzgajatelja za temeljnu plemenitu djelatnost u ruralnom prostoru Lijepe Naše. Genotipizacija je najvažniji moderni ekstra alat za provedbu selekcije - usporedba gena mladih životinja s genima provjerenih, dokazanih krava i bikova, usporedba gena testiranih ženskih životinja s njihovom stvarnom proizvodnjom, zdravljem, plodnosti... eksterijerom, pouzdanost 75-80% i stalno se poboljšava.

Filip Jaman, mag.ing.agr.: Aktivnosti SUHUH-a

U tijeku je provođenje genomske selekcije čistokrvne holstein teladi, junica pa čak i prvotelki, kako bismo tijekom određenog razdoblja imali kompletno genotipizirano stado. Savez se ove godine prijavio i na natječaj Ministarstva poljoprivrede, koji ulaže u provođenje genomskog vrednovanja s ciljem ostvarivanja zajedničkog interesa kroz unapređenje stoke, a samim time i rasta proizvodnje na vašim gospodarstvima, pomoći uzgojnim udruženjima u provedbi postupaka genomskog vrednovanja populacije kao suvremenog alata selekcije. Savez i dalje nastavlja s redovitim aktivnostima - upisima u matične knjige muških i ženskih grla iz uvoza, upisima domaćih grla, izdavanjem zootehničkih certifikata, genomskom selekcijom ženske teladi i junica.

Prof.dr.sc. Ante Ivanković: Samo(održivost) izvornih pasmina goveda u aktualnom gospodarskom i društvenom okruženju

Prikaz kombinacija ekonomskih, društvenih i ekoloških mjera za tri hrvatske izvorne pasmine (buša, istarsko govedo i slavonsko-srijemski podolac). U suvremenom okruženju nužne su inovacije unutar tradicije, odnosno pametno korištenje prirodnih resursa, razvoj tržišta i osiguravanje financijske isplativosti kroz dodanu vrijednost. EKONOMSKI ASPEKT koji izravno utječu na samoodrživost izvornih pasmina su: proizvod, količina i

kakvoća, troškovi uzgoja vs. ekonomska isplativost, poticaji i subvencije za očuvanje izvornih pasmina, tržišna niša za premium proizvode od autohtonih pasmina (eko, lokalno, tradicijsko). DRUŠTVENI I EKOLOŠKI ASPEKTI s utjecajem na samoodrživost izvornih pasmina su: očuvanje ruralnih sredina i tradicionalnih načina stočarenja, ekološka održivost - manji utjecaj na okoliš, očuvanje pašnjaka i bioraznolikost staništa, lokalna zajednica - potrošači.

Gordan Šubara, dr.med.vet. i Edmondo Šuran, dr.med.vet, AZRRI: Svi alati u postizanju održivosti uzgoja i proizvodnje istarskog goveda i drugih izvornih pasmina

Agenciju za ruralni razvoj Istre osnovala je 2003. Istarska županija sa sjedištem u Pazinu. Cilj AZRRI-a je pokretanje gospodarskih i razvojnih programa u ruralnom prostoru Istre, a najvažniji program je zaštita istarskih autohtonih pasmina kroz razvojne programe te osiguranje održivog stočarstva i poljoprivrede u Istri. U tu svrhu koristi se multidisciplinarni pristup kroz sljedeće alate: program povećanja veličine stada, pomoć udrugama i organizacijama, znanstvena istraživanja i razvoj, gospodarska afirmacija i tržišni razvoj proizvoda autohtonih pasmina, gastronomska valorizacija proizvoda autohtonih pasmina, marketing i komunikacija s medijima, istarska banka animalnih gena.

Naša vizija je biti pozitivan primjer svima koji žele ulagati i razvijati ruralne krajeve Istre, širiti pozitivu i optimizam na sve koji surađuju s nama, te biti podrška poljoprivrednicima i stanovništvu i njihovoj želji za napredovanjem i razvojem ruralnih područja. Politika kvalitete AZRRI-a je valorizirati i promovirati istarske poljoprivredne proizvode i namirnice, ali i njihovo povezivanje sa sektorom turizma, ugostiteljstva i hotelijerstva, vođeni idejom da je Istra mala regija, skromnih proizvodnih mogućnosti, ali bogata jedinstvenim teritorijem koji osigurava visokokvalitetne proizvode.

Okrugli stol "Stanje i mogućnosti razvoja govedarske proizvodnje"

Središnji dio programa prvoga dana savjetovanja bila je panel rasprava Stanje i mogućnosti razvoja govedarske proizvodnje, za koju je uvodno izlaganje održao prof.dr.sc. Zoran Grgić s Agonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na panelu, koji je moderirao Davor Pašalić, savjetnik ravnatelja HAPIH-a, osim prof. Grgića sudjelovali su i dr.sc. Mato Čačić (MPŠR), dr.sc. Zdenko Ivkić (HAPIH), dr.sc. Krešimir Trinić (APPRRR), Damir Horvatić (H.U.SIM), Branko Kolak (SUHUH), Rodoljub Džakula (Savez uzgajivača mesnih pasmina goveda) i Toni Rajić (Udruga Baby Beef).

Kao odgovor na ključno pitanje - kako pomoći proizvođačima da budu što konkurentniji u svojoj proizvodnji i opstanu na zajedničkom europskom tržištu, postavljani su ambiciozni ciljevi do 2030. godine, ali i predložene izmjene zakona, pravilnika i programa pomoći. Teško se natjecati i postići konkurentnost domaćih proizvođača, jer Europa većinu poljoprivrednih proizvoda ima u suficitu, a Hrvatska u deficitu pa se njihovi viškovi prelijevaju na naše tržište, čulo se između ostaloga, na panel raspravi u kojoj su otvorena i pitanja promjene percepcije mladih o poljoprivrednoj proizvodnji, promjene zakona o poljoprivredom zemljištu, pitanja profitabilnosti proizvodnje, investicijskih potpora i sektorskih natječaja, pitanja diverzifikacije proizvodnje i lakšeg pristupa proizvodnji iz obnovljivih izvora energije i dr. Ova multidisciplinarna pitanja nije moguće rješavati i razmatrati samo na razini Ministarstva poljoprivrede, nego i na razini drugih ministarstava i same Vlade, svojevrsan je zaključak panela.

1. izložba hrvatskih kravljih sireva u okviru Savjetovanja uzgajivača goveda

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH) organizirala je po prvi put ocjenjivanje kravljih sireva, koju je senzorski ocjenjivao panel stručnjaka s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s pridruženim ocjenjivačima iz HAPIH-a, a sve pod predsjedanjem prof. dr.sc. Samira Kalita. S ciljem promocije senzorske ocjene sireva uveden je znak, koji će proizvođači imati pravo koristiti na nagrađenim proizvodima. Znak odražava vrijednost proizvoda kroz zlatnu, srebrnu ili brončanu medalju, a vrijedi za godinu u kojoj je obavljeno ocjenjivanje.

Od 32 ocijenjena mliječna proizvoda bilo je 29 sireva (3 tvrda, 20 polutvrdih, 3 meka i 3 svježja sira), 2 fermentirana mlijeka (1 jogurt i 1 voćni jogurt) i 1 maslac. Pritom je jedan uzorak sira bio proizveden od mješavine kravljeg i ovčjeg mlijeka. Ukupno 16 sireva proizvedeno je s različitim dodacima kao što su svježi i/ili sušeni začini, povrće te dim. Kvaliteta proizvoda utvrđena je na temelju postignutog broja bodova, prema 20-bodovnom sustavu, sukladno Pravilniku za ocjenjivanje kakvoće mlijeka i mliječnih proizvoda (2012.).

Šampion ocjenjivanja je "Baranjsko zlato", tvrdi sir proizvođača "OPG Sintija Lendel" iz Podolja

Tablica 1. Broj ocijenjenih i nagrađenih mliječnih proizvoda

	Proizvodi od kravljeg mlijeka	Proizvodi od kravljeg i ovčjeg mlijeka	Proizvodi ukupno
Ocijenjeno proizvoda	31	1	32
Nagrađenih proizvoda	25	1	26
Zlatna medalja	6		6
Srebrna medalja	15	1	16
Brončana medalja	4		4

Dodijeljeno je 26 odličja - 6 zlatnih, 16 srebrnih i 4 brončana. Prema članku 21. Pravilnika za ocjenjivanje kakvoće mlijeka i mliječnih proizvoda, odlukom Stručnog povjerenstva dodijeljena je titula šampiona - "Baranjsko zlato", tvrdi sir proizvođača "OPG Sintija Lendel" iz Podolja.

Izv.prof.dr.sc. Krunoslav Karalić, v.d. ravnatelja HAPIH-a, istaknuo je važnost izložbe kao dodane vrijednosti savjetovanja i dobrom prilikom za unapređenje i promociju sireva, kao i gospodarstava na kojima se proizvode. "Upravo s tom namjerom napravili smo iskorak u promociji senzorske ocjene sireva i uveli

nove oznake HAPIH kvalitete, koje odražavaju vrijednost proizvoda kroz zlatnu, srebrnu ili brončanu medalju, a sve radi dodatne motivacije proizvođača na njihovom putu prema izvrsnosti".

Prof.dr.sc Samir Kalit istaknuo je prilikom dodjele nagrada: „Kupci su vaši najbolji ocjenjivači, a naša ocjena kao struke daje vam stručnu potporu, potvrđuje kvalitetu ili vas upozorava na pogreške. Nadam se da će ove plakete koje ste danas dobili krasiti vaša prodajna mjesta i biti još jedno ogledalo i jamstvo kupcima da kupuju kvalitetan proizvod".

Proizvodnja i kvaliteta mlijeka u Republici Hrvatskoj u 2024. godini

> Danijela Stručić, dipl.ing.agr.,

Središnji laboratorij za kontrolu kvalitete mlijeka, danijela.strucic@hapih.hr

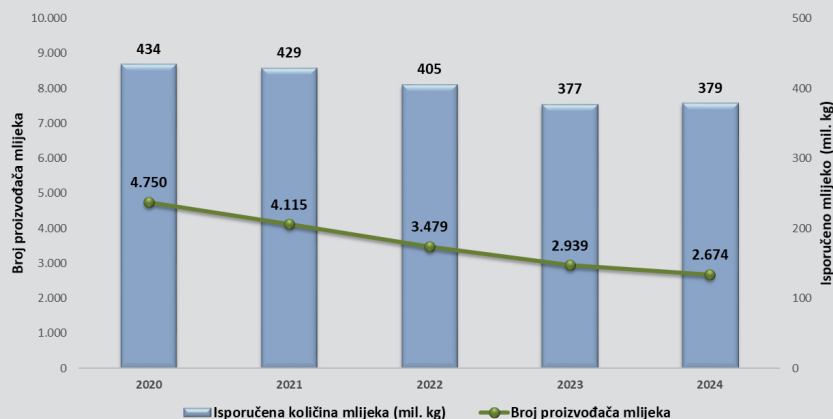
Nakon niza godina zabilježeno je povećanje otkupljenih količina mlijeka u odnosu na prethodnu godinu. Otkupljen je 378.681.241 kg kravljeg mlijeka, što čini povećanje od 0,5% u odnosu na 2023. godinu. Mlijeko je otkupljeno sa 2674 obiteljska gospodarstva i velikih farmi. Otkup mlijeka obavljalo je 27 otkupljivača mlijeka. Najveći udio u otkupu mlijeka u 2024. zabilježile su mljekara Dukat d.d. (40,38%) i mljekara Vindija d.d. (33,65%).

Trend kretanja isporučenih količina mlijeka mljekarama u Hrvatskoj i kretanje broja proizvođača mlijeka kroz razdoblje od 2020. do 2024. prikazani su u grafikonu 1. U odnosu na 2023. godinu, broj proizvođača mlijeka manji je 10,2%, dok je količina isporučenog mlijeka porasla 0,5%.

Najveće županije u proizvodnji mlijeka bile su Osječko-baranjska, u kojoj je isporučeno 36% od ukupno isporučenog mlijeka u 2024., zatim Bjelovarsko-bilogorska sa 14,7%, Koprivničko-križevačka 12% i Vukovarsko-srijemska županija sa 11,9% isporučenog mlijeka.

Županije s najvećim brojem proizvođača mlijeka bile su Koprivničko-križevačka sa 733 proizvođača i Bjelovarsko-bilogorska sa 537 proizvođača mlijeka, dok je u ostalim županijama znatno manji broj proizvođača mlijeka.

U strukturi proizvođača mlijeka prema godišnjoj isporuci mlijeka u 2024. godini, 468 proizvođača mlijeka isporučivalo je do 10.000 kg mlijeka godišnje, a zajedno su isporučili 2.408.267 kg mlijeka. Najbrojnija skupina proizvođača mlijeka isporučivala je od 10.000 do 50.000 kg mlijeka, činila su je 1152 proizvođača mlijeka, a isporučili su 30.566.985 kg mlijeka. Skupinu proizvođača s isporukom od 50.000 do 100.000 kg mlijeka činila su 502 proizvođača s isporukom

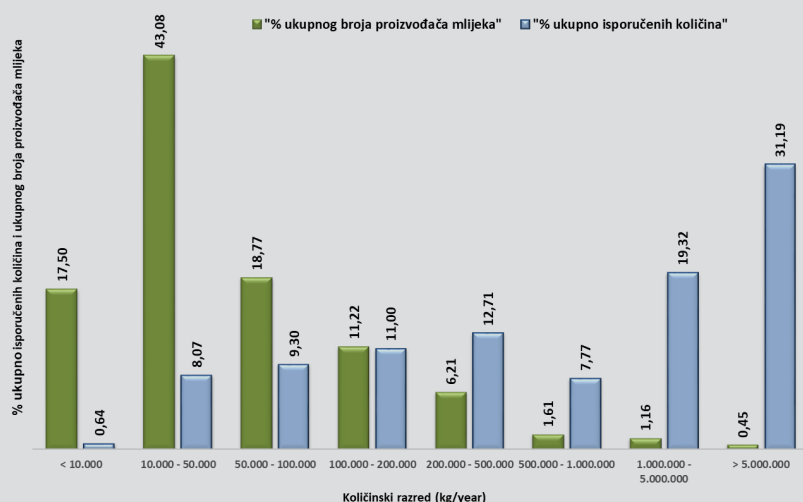
Grafikon 1. Broj proizvođača mlijeka i isporučene količine kravljeg mlijeka

U 2024. godini otkupljen je 378.681.241 kg kravljeg mlijeka, od čega je 96,5% bilo mlijeko prvog razreda

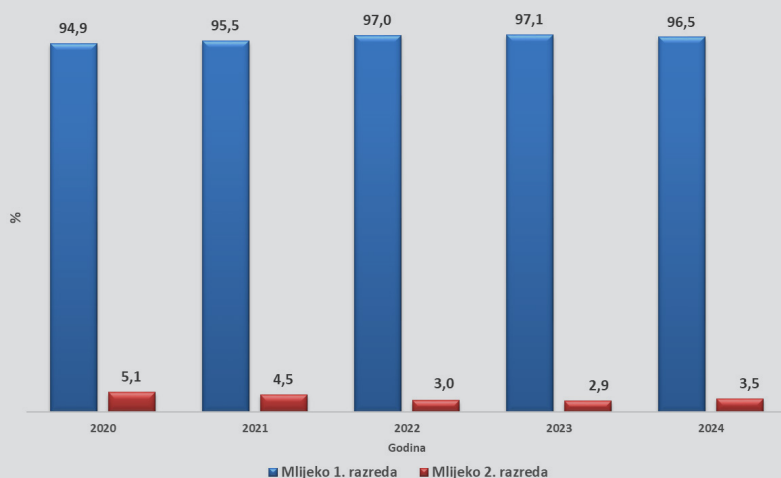
od 35.209.495 kg mlijeka. Skupinu od 100.000 do 200.000 kg godišnje proizvodnje mlijeka činilo je 300 proizvođača s isporukom od 41.669.926 kg mlijeka. Iduću skupinu od 200.000 do 500.000 kg mlijeka činilo je 166 proizvođača s isporukom od 48.126.476 kg mlijeka. Skupinu od 500.000 do 1.000.000 kg mlijeka činila su 43 proizvođača s isporukom od 29.424.532 kg mlijeka. Skupinu

od 1.000.000 do 5.000.000 činio je 31 proizvođač s isporukom od 73.179.955 kg mlijeka.

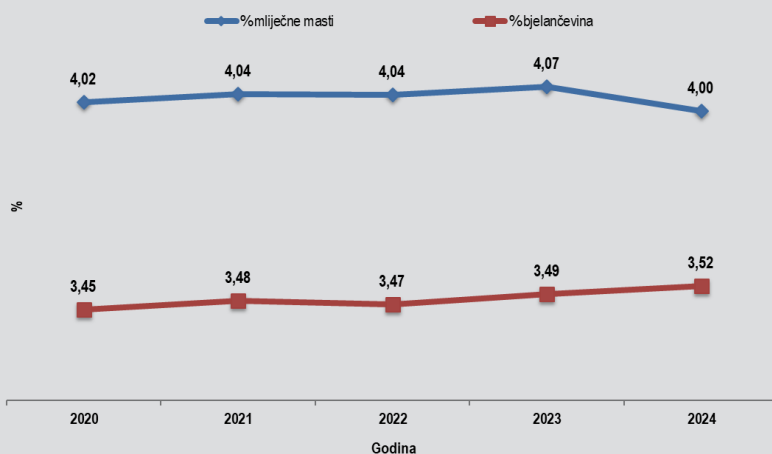
Skupinu koja je u 2024. godini isporučila više od 5.000.000 kg mlijeka činilo je 12 proizvođača mlijeka s isporukom od 118.095.605 kg mlijeka, odnosno 0,45% proizvođača mlijeka koji su isporučili 31,19% od ukupno isporučenog mlijeka u 2024.

Grafikon 2. Udio proizvođača mlijeka i ukupno isporučenih količina po količinskim razredima za 2024. godinu

Grafikon 3. Omjer mlijeka EU-kvalitete i ostalog mlijeka po godinama

Grafikon 4. Vrijednosti mliječne masti i bjelančevina kroz godine

Kvaliteta mlijeka u 2024. godini

Zahtjevi kojima mora udovoljavati sirovo mlijeko koje se isporučuje otkupljivačima mlijeka propisani su Pravilnikom o utvrđivanju sastava sirovog mlijeka (NN 136/20). Prosječna higijenska kvaliteta mlijeka u Hrvatskoj (grafikon 3) izračunata je na temelju broja somatskih stanica i ukupnog broja mikroorganizama u mlijeku korištenjem geometrijske sredine. U 2024. godini otkupljeno je 96,5% mlijeka I. razreda i 3,5% mlijeka II. razreda.

Jednako pozitivan trend prisutan je i kad govorimo o kemijskom sastavu mlijeka. Mliječna mast i bjelančevine parametri su o čijoj vrijednosti ovisi otkupna cijena mlijeka. U SLKM-u se za svakog proizvođača mlijeka obavlja ispitivanja minimalno dva uzorka mjesečno na sadržaj mliječne masti i bjelančevina. Iz grafikona 4 vidljive su vrijednosti mliječne masti i proteina u uzorcima mlijeka ispitanim u razdoblju od 2020. do 2024. godine.

U skladu s navedenim pravilnikom, za svakog proizvođača mlijeka jednom mjesečno utvrđuje se i prisutnost inhibitornih tvari u mlijeku. Pod inhibitornim tvarima u mlijeku smatraju se antimikrobni lijekovi, deterdženti i dezinficijensi. U mlijeku mogu biti prisutni kao rezultat liječenja životinja, pranja i dezinfekcije vime, pranja sustava za mližnju i sl. I s obzirom na prisutnost inhibitornih tvari u mlijeku kontinuirano se bilježi pozitivan trend u kvaliteti isporučenog mlijeka. Tijekom 2024. godine ukupno je ispitano 30.589 uzoraka na prisutnost inhibitornih tvari, od čega je kod 40 uzorka utvrđena prisutnost inhibitornih tvari.

Utvrđena kvaliteta mlijeka jamstvo je kvalitete prerade u mljekari i kvalitete konačnih proizvoda za tržište. Treba istaknuti da je u trenutku osnivanja SLKM-a udio mlijeka prvog razreda bio manji od 20% od ukupno isporučenog mlijeka u RH, dok je danas 96,5% mlijeka u prvom razredu. SLKM je sustavnim edukacijama, koristeći se rezultatima laboratorijskih ispitivanja, igrao važnu ulogu u povećanju kvalitete mlijeka proizvedenog na hrvatskim farmama.